

17 AĞUSTOS'UN 27. YILINDA: UNUTMADIK, UNUTTURMAYACAĞIZ

Serkan Topal
EMO Kocaeli Şubesi Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
serkantpl@yahoo.co.uk

17 Ağustos 1999 Marmara Depremi'nin üzerinden 27 yıl geçti. TMMOB Kocaeli İl Koordinasyon Kurulu olarak 14-16 Ağustos tarihlerinde gerçekleştirdiğimiz üç günlük anma programı ve 16 Ağustos'u 17 Ağustos'a bağlayan gece İzmit'ten Gölcük'e yaptığımız yürüyüşle kaybettiğimiz yurttaşlarımızı bir kez daha andık. Ancak bu buluşma yalnızca bir anma değildi. 17 Ağustos'tan 6 Şubat'a uzanan acı deneyimlerin ardından ülkemizin deprem gerçeğini, kentlerimizin durumunu ve bilimin, tekniğin ve mühendisliğin bize yüklediği sorumluluğu bir kez daha hatırlatma çağrısıydı.

ÜÇ GÜN BOYUNCA DEPREM GERÇEĞİNİ KONUŞTUK

17 Ağustos'un 27. yılında gerçekleştirdiğimiz anma programını yalnızca geçmişi hatırlayan değil, geleceği tartışan bir anlayışla oluşturduk.

Programın ilk gününde 6 Şubat, 17 Ağustos ve 12 Kasım depremlerinin etkilerini yansıtan fotoğraf sergisinin açılışını gerçekleştirdik. Fotoğraflar bize yalnızca geçmişte yaşadığımız yıkımları değil, depreme karşı taşıdığımız toplumsal ve mesleki sorumluluğu da yeniden hatırlattı.

İkinci gün akademisyenlerin, mühendislerin, mimarların ve şehir plancılarının katılımıyla gerçekleştirilen panellerde deprem gerçeğini farklı yönleriyle ele aldık. Bilimsel bilgi ve mesleki deneyim ışığında kentlerimizin mevcut durumunu, afetlere hazırlığı ve yapılması gerekenleri tartıştık.

Üçüncü gün ise 16 Ağustos'u 17 Ağustos'a bağlayan gece saat 21.00'de İzmit Belediye İş Hanı

önünde buluştuk. TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Ali Ekber Çakar'ın ve yurttaşların katılımıyla İnsan Hakları Parkı'na yürüdük. Burada gerçekleştirilen konuşmalar ve basın açıklamasıyla 17 Ağustos'un 27. yılında ülkemizin değişmeyen deprem gerçeğine bir kez daha dikkat çektik.

Ardından yürüyüşümüzün ikinci ve en anlamlı bölümlerinden biri başladı.

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanımızın da aralarında bulunduğu, meslek odalarımızın başkan ve yöneticilerinden oluşan 27 temsilciyle, depremin 27. yılında İzmit'ten Gölcük'e yaklaşık 23 kilometrelik sessiz anma yürüyüşüne çıktık.

Gece boyunca yürüdük.

Saatler 03.02'yi gösterdiğinde Gölcük'te, 27 yıl önce büyük yıkımın yaşandığı yerdeydik.

O gece attığımız her adım yalnızca kaybettiğimiz yurttaşlarımızı anmak için değil; yaşananlardan ders çıkarılması ve aynı acıların ülkemizin hiçbir kentinde bir daha yaşanmaması talebimizin de ifadesiydi.

17 AĞUSTOS'TAN 6 ŞUBAT'A...

17 Ağustos 1999 Türkiye için çok ağır bir uyarıydı.

Ne yazık ki sonraki yıllarda yaşanan depremler ve özellikle 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler, 17 Ağustos'un ardından yapılması gerekenlerin önemli bir bölümünün hâlâ tamamlanmadığını acı biçimde ortaya koydu.

6 Şubat'ta Kahramanmaraş, Hatay, Adıyaman, Gaziantep, Malatya ve bölgedeki birçok kentimiz büyük bir yıkımla karşı karşıya kaldı. On binlerce yurttaşımızı kaybettik; milyonlarca insanımızın yaşamı doğrudan etkilendi.

17 Ağustos 1999 ile 6 Şubat 2023 arasında yaklaşık çeyrek asır vardı.

Bu süre boyunca bilim insanları, üniversiteler, TMMOB ve bağlı meslek odaları tarafından çok sayıda araştırma yapıldı, rapor hazırlandı ve uyarılarda bulunuldu.

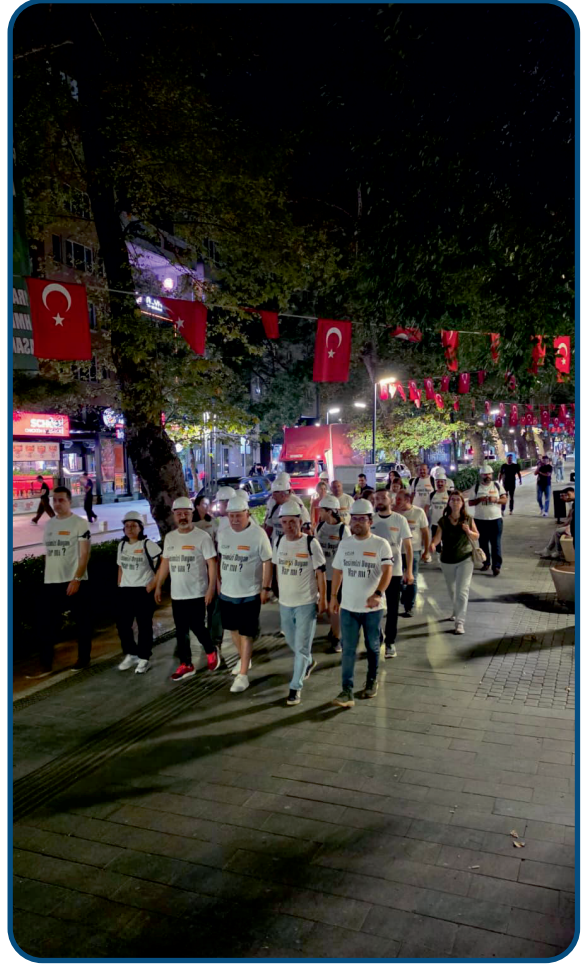
Buna rağmen 6 Şubat'ta yaşanan büyük yıkım, 17 Ağustos'tan çıkarılması gereken derslerin yeterince hayata geçirilmediğini bir kez daha gösterdi.

Bu nedenle bugün 17 Ağustos'u anarken 6 Şubat'ı unutamayız.

Her iki büyük deprem de bize temel bir gerçeği yeniden hatırlatmaktadır:

Deprem kaçınılmaz bir doğa olayıdır; ancak depremin büyük bir toplumsal yıkıma dönüşmesinde yapı güvenliği, kent planlaması, denetim, altyapı dayanıklılığı ve afetlere hazırlık belirleyicidir.

Artık sormamız gereken soru yalnızca "Deprem ne zaman ve nerede olacak?" değildir.

Asıl sorumuz şudur:

Türkiye'nin kentleri depreme ne kadar hazır?

27 YIL GEÇTİ, KENTSEL DÖNÜŞÜM HÂLÂ ÇOK YAVAŞ

17 Ağustos'un üzerinden 27 yıl geçti.

Buna rağmen ülkemizde riskli yapı stokunun belirlenmesi, güçlendirilmesi ve dönüştürülmesi çalışmalarının karşı karşıya olduğumuz deprem riskiyle kıyaslandığında çok yavaş ilerlediğini görüyoruz.

6 Şubat depremleri, bu konuda zaman kaybetmenin nasıl ağır sonuçlar yaratabileceğini bir kez daha gösterdi.

Türkiye'nin birçok bölgesinin aktif deprem tehlikesi altında olduğu gerçeği düşünüldüğünde kentsel dönüşüm, yalnızca deprem yaşandıktan sonra gündeme gelen dönemsel bir çalışma olmaktan çıkarılmalı; ülke çapında sürekli, bilimsel ve planlı bir kamu politikası haline getirilmelidir.

Ancak burada altını özellikle çizmemiz gereken bir nokta vardır:

Kentsel dönüşüm yalnızca hızlı değil, bilimsel olmak zorundadır.

Dönüşüm; yalnızca eski binaların yıkılıp yerine yenilerinin yapılması veya ekonomik değeri yüksek bölgelerin yeniden yapılandırılması olarak görülemez.

Gerçek bir kentsel dönüşüm; zemin özelliklerini, yapı stokunu, nüfus yoğunluğunu, ulaşımı, enerji altyapısını, afet toplanma alanlarını, sağlık tesislerini, sanayi bölgelerini ve çevresel riskleri bir bütün olarak değerlendirmelidir.

Rantsal değil; bilimsel, bütüncül ve toplum yararını esas alan bir kentsel dönüşüm.

Ülke genelinde kentlerimizin deprem riskleri bilimsel verilerle ortaya konulmalı; mevcut yapı stoku sistematik biçimde taranmalı ve riskli yapılar belirlenmelidir. Öncelikler ekonomik değer üzerinden değil; can güvenliği, zemin koşulları, yapı güvenliği, nüfus yoğunluğu ve afet riski temelinde belirlenmelidir.

Deprem master planları hazırlanmalı ve güncel tutulmalı; risk azaltma ve dönüşüm çalışmaları açık, ölçülebilir ve denetlenebilir takvimlere bağlanmalıdır.

En önemlisi de bütün bu süreç bilim insanlarının, üniversitelerin, TMMOB ve bağlı meslek

odalarının bilgi ve deneyiminden yararlanılarak yürütülmelidir.

Merkezi yönetim, yerel yönetimler, üniversiteler, meslek odaları ve yurttaşların birlikte yer aldığı katılımcı bir model oluşturulmalıdır.

Depreme hazırlık siyasi ve ekonomik gündemin gerisine itilemeyecek kadar yaşamsal bir konudur.

TÜRKİYE'NİN DEPREM POLİTİKASI BÜTÜNCÜL OLMALIDIR

Depreme hazırlık yalnızca konutların yenilenmesiyle sınırlandırılmaz.

Ülkemizin farklı bölgelerinde bulunan hastaneler, okullar, kamu binaları, sanayi tesisleri, enerji üretim ve dağıtım altyapıları, ulaşım sistemleri, haberleşme ağları, içme suyu ve kanalizasyon sistemleri de afetlere karşı dayanıklı hale getirilmelidir.

Özellikle sanayinin yoğun olduğu bölgelerde deprem sonrasında oluşabilecek yangınlar, enerji kesintileri, tehlikeli madde sızıntıları ve endüstriyel kazalar depremin etkisini büyüten ikincil afetlere dönüşebilir.

Bu nedenle kritik tesislerin ve altyapıların risk analizleri ülke genelinde tamamlanmalı, deprem senaryoları hazırlanmalı, acil durum planları güncellenmeli ve düzenli tatbikatlarla bu planların işlerliği sınanmalıdır.

Depremle mücadele yalnızca afet sonrasındaki arama-kurtarma kapasitesinin artırılması değildir.

Asıl hedef afet gerçekleşmeden önce riski azaltmak olmalıdır.

Bunun için merkezi ve yerel yönetimlerin sorumluluklarının açık biçimde belirlendiği, bilimsel veriye dayanan, uzun vadeli ve sürekliliği olan bir ulusal deprem ve dirençli kentler politikası oluşturulmalıdır.

MÜHENDİSLİK HİZMETİ YAŞAM GÜVENLİĞİDİR

Depreme dirençli kentler yaratmak tek bir mühendislik disiplininin sorumluluğunda değildir.

İnşaat, elektrik, elektronik, makine, jeoloji, jeofizik, çevre ve harita mühendisleri ile mimarlar ve şehir plancılarının ortak çalışmasını gerektiren çok disiplinli bir süreçtir.

Elektrik mühendisleri açısından da önemli sorumluluklarımız bulunmaktadır.

Deprem sonrasında elektrik dağıtım sistemlerinin güvenliği, hastanelerin ve afet koordinasyon merkezlerinin kesintisiz enerji ihtiyacı, jeneratör ve UPS sistemleri, haberleşme altyapısının devamlılığı, yangın risklerinin azaltılması ve kritik tesislerin enerji sürekliliği doğrudan yaşam güvenliğiyle ilgilidir.

Bu nedenle mühendislik hizmetleri bir maliyet kalemi ya da yerine getirilmesi gereken bürokratik bir formalite olarak görülemez.

Nitelikli mühendislik hizmeti ve etkin mesleki denetim, yaşam güvenliğinin temel güvencelerinden biridir.

Bilimsel ve teknik bilginin karar süreçlerinden dışlanmadığı, meslek odalarının kamusal denetim rolünün güçlendirildiği bir yaklaşım, depreme karşı daha dirençli bir Türkiye oluşturma'nın temel koşullarından biridir.

ASLINDA YÜRÜDÜĞÜMÜZ YOL 23 KİLOMETREDEN ÇOK DAHA UZUNDU

16 Ağustos gecesi İzmit'ten Gölcük'e doğru yola çıktığımızda önümüzde yaklaşık 23 kilometre vardı.

Fakat aslında yürüdüğümüz yol çok daha uzundu.

O yol 17 Ağustos 1999'dan 6 Şubat 2023'e, oradan bugüne uzanan 27 yıllık bir yoldu.

Gece boyunca attığımız her adımda 17 Ağustos'ta, 6 Şubat'ta ve ülkemizin farklı bölgelerinde yaşanan depremlerde kaybettiğimiz yurttaşlarımızı düşündük.

Ama aynı zamanda bundan sonra ne yapılması gerektiğini de düşündük.

Saat 03.02'de Gölcük'e ulaştığımızda bir kez daha gördük ki 17 Ağustos'u anmanın gerçek anlamı yalnızca geçmişe bakmak değildir.

Anmak; ders çıkarmaktır.

Anmak; yapılmayanları hatırlatmaktır.

Anmak; bilimin ve teknolojinin sesini yükseltmektir.

Anmak; yeni acıların yaşanmaması için sorumluluk almaktır.

27 yıl sonra talebimiz açıktır:

Depreme dirençli kentler istiyoruz.

Bilimsel ve bütüncül kentsel dönüşüm istiyoruz.

Etkin yapı ve mesleki denetim istiyoruz.

Mühendislik, mimarlık ve şehir planlama disiplinlerinin karar süreçlerinde etkin biçimde yer almasını istiyoruz.

Çünkü güvenli kentlerde yaşamak ülkenin hangi bölgesinde yaşarsak yaşayalım bir ayrıcalık değil, temel bir haktır.

17 Ağustos'u unutmadık.

6 Şubat'ı unutmadık.

Kaybettiklerimizi unutmayacağız, unutturmayacağız.

Bilimin ve teknolojinin yol göstericiliğinde, kamu yararını ve insan yaşamını merkeze alan, depreme dirençli bir Türkiye için mesleki ve toplumsal sorumluluğumuzu yerine getirmeye devam edeceğiz.

